

3. Buhrii, M. H. (2011). WTO membership of Ukraine: geoeconomic view at gains and prospects. *Stratehichni priorityety*, 2, 91–97 (in Ukrainian).
4. Us, I. V. (2011). Trade policy of a country and its role in struggling global food crisis. *Stratehiia rozvytku Ukrainy (ekonomika, sotsiologhiia, pravo)*, 1, 189–192 (in Ukrainian).
5. Klymenko, I. V., Us, I. V. (2014). Some aspects of application of WTO mechanisms for protection of interest of national producers. *Stratehiia rozvytku Ukrainy (ekonomika, sotsiologhiia, pravo)*, 1, 86–93 (in Ukrainian).
6. Kobuta, I. V., Shevtsov, O. L. (2007). Assessment of WTO membership of Ukraine for some agricultural products markets. *Ekonomika APK*, 1, 127–135 (in Ukrainian).
7. Fomin, I. S. (2011). Prospects and advantages of reforming of external trade system of Ukraine on the basis of the European standards. *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*, 97 (1), 90–91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2011_97%281%29__36 (in Ukrainian).
8. Sardak, S., Radziyevska, S., Us I. (2019). Ukraine's exports as a global challenge for its future. *CEUR Workshop Proceedings*, vol. 2422, 84–99 (in English).
9. Us, I. (2016). Particular aspects of the WTO mechanisms application to protect the national economic interests of Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, 2 (2), 163–170 (in English).

Матеріал надійшов до редакції 02.06. 2021 р.

УДК 339.9(477)

Іван Рошко,

студент магістратури,

Волинський національний університет імені Лесі Українки,

roshko.ivan2020@vnu.edu.ua;

Вікторія Кухарик,

кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародних економічних відносин та управління проєктами,

Волинський національний університет імені Лесі Українки;

kucharyk.viktoria@vnu.edu.ua;

DOI 10.29038/2524-2679-2021-02-221-232

ЕКОНОМІЧНА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ

Розглянуто поняття «економічна дипломатія». Висвітлено класифікацію національних інтересів України. Розкрито положення щодо визначення політичних й економічних цілей економічної дипломатії згідно із Законом

України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 1 липня 2010 р. №2411-VI. Проаналізовано напрями вітчизняної економічної дипломатії: підтримка розвитку торговельно-економічного, інвестиційного співробітництва України з іноземними державами на засадах взаємної вигоди; розширення міжнародного співробітництва з метою залучення іноземних інвестицій у національну економіку. Визначено, що в Україні досягнення цілей економічної дипломатії здійснюється за допомогою діяльності таких органів державної влади: Президента України і його адміністрації; Верховної Ради України (провідна роль у сфері економічної дипломатії у Верховній Раді належить Комітету із закордонних справ; Кабінету Міністрів України; відділів з економічних питань у складі закордонних дипломатичних установ.

Наголошено, що Україні доцільно розвинути наявну практику економічних відділів дипломатичних представництв за кордоном за рахунок низки інституційних та організаційних кроків. Досліджено такі моделі організації економічної дипломатії, як держави, у яких провідне місце в економічній дипломатії посідають міністерства закордонних справ, а саме Бельгія, Греція, Грузія, Данія, Македонія та Україна (принаймні щодо формального розподілу); країни, де досягнення цілей економічної дипломатії делеговані зовнішньополітичному та зовнішньоекономічному відомствам – Австралія, Канада, Велика Британія; функції економічної дипломатії здійснюються, завдяки роботі спеціально створених структур.

Автор підсумував, що Україна, як і більшість країн світу, використовує різні моделі організації офіційної економічної дипломатії, а саме: концентрації зовнішньоекономічної роботи в Міністерстві зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі; передання функцій такого спеціалізованого міністерства до складу єдиного Міністерства економіки; передачі координуючих функцій і функцій управління торговельно-економічними місіями за кордоном (перетвореними на відділи економічних радників) Міністерству закордонних справ України.

Ключові слова: економічна дипломатія, національні інтереси України, цілі економічної дипломатії, модель економічної дипломатії.

1. ВСТУП

Постановка наукової проблеми та її значення. Економічна дипломатія набуває особливого значення з урахуванням геополітичних і геоекономічних процесів, що відбуваються нині, та місця в них України. Основні функції економічної дипломатії спрямовані на захист економічних інтересів країни, сприяння розвитку торговельно-економічних зв'язків, залучення іноземних інвестицій у пріоритетні

сфери економіки й виконанню міжнародних договорів країни тощо. Ураховуючи вищесказане, основним пріоритетом сучасної економічної дипломатії є забезпечення національних інтересів країни.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Економічній дипломатії належить визначальне місце в системі міжнародних економічних відносин. Саме тому питання економічної дипломатії постійно перебувають у центрі уваги як закордонних, так і вітчизняних дослідників.

Так, англійські дослідники Н. Бейн і С. Вулкок відносять до економічної дипломатії «політику, пов'язану з виробництвом, рухом й обміном» [1].

В. М. Барановська визначає економічну дипломатію як комплекс торговельно-економічних відносин і дипломатії, а також інших факторів, які взаємодіють між собою та мають значний вплив на зовнішньоекономічну політику держави [2, с. 25].

В. А. Вергун описує економічну дипломатію багатосторонньою діяльністю, що розвивається в сучасних умовах на дво- й багатосторонній основах та функціонує на мега-, макро-, мезо-, макрорівнях, відповідно віддзеркалюючи матеріальні інтереси міжнародних економічних і валютно-фінансових організацій, регіонів, держав, галузей національної економіки, транснаціональних корпорацій, господарських об'єднань, підприємств [3, с. 150].

На думку Н. М. Грущинської, економічна дипломатія – це особливий фундаментальний антикризовий інструмент, направлений на захист економічних інтересів країни [4, с. 86].

О. О. Мамалига трактує економічну дипломатію як використання урядом для досягнення своїх цілей наявних у нього розпорядженні економічних засобів тиску [5].

Л. Х. Тихончук вважає, що економічна дипломатія – це засіб реалізації зовнішньоекономічних інтересів учасників міжнародних відносин й офіційна діяльність органів державного управління з реалізації механізмів зовнішньоторгової політики [6].

О. М. Шаров зазначає, що економічна дипломатія являє собою сплав економіки та політики, доведений до рівня прийняття та реалізації управлінських рішень, за допомогою й посередництвом яких здійснюються співробітництво та суперництво в сучасному світі, визначають форми й методи розвитку та вдосконалення ринкової економіки [7].

На думку Ю. О. Чугаєнко, економічна дипломатія – це діяльність із реалізації національних економічних інтересів на світовій арені й захисту національної безпеки дипломатичними методами [8 с. 59–69.]

Отже, єдність підходів щодо трактування поняття «економічна дипломатія» відсутня. Більшість науковців розглядають економічну дипломатію як діяльність державних структур, спрямованих на забезпечення захисту національних інтересів країни.

Офіційне формулювання терміна «національні інтереси» пояснено в Законі України «Про основи національної безпеки України», де зазначається, що національними інтересами є «життєво важливі матеріальні, інтелектуальні й духовні цінності Українського народу як носія суверенітету і єдиного джерела влади в Україні, визначальні потреби суспільства й держави, реалізація яких гарантує державний суверенітет України та її прогресивний розвиток» [9]. У цьому трактуванні національні інтереси є найважливішими завданнями внутрішньої й зовнішньої політики.

На рис. 1 наведено систематизацію національних інтересів України.

Оскільки сферою впливу економічної дипломатії є переважно економічні інтереси, то в їх визначенні ми поділяємо позицію, що «національні економічні інтереси – це усвідомлені суспільством чи державою важливі потреби соціально-економічного розвитку, пов'язані з підвищенням функціональної ефективності господарської системи чи вдосконаленням її структури, спрямовані переважно на реалізацію інтересів головних центрів політичного та економічного впливу» [10, с. 17].

У ст. 11 Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 1 липня 2010 р. №2411-VI указані положення щодо визначення політичних й економічних цілей економічної дипломатії:

– забезпечення національних інтересів і безпеки України шляхом підтримання мирного й взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загально визнаними принципами та нормами міжнародного права;

– забезпечення дипломатичними й іншими засобами та методами, передбаченими міжнародним правом, захисту суверенітету, територіальної цілісності й непорушності державних кордонів України, її політичних, економічних, енергетичних та інших інтересів;

– використання міжнародного потенціалу для утвердження та розвитку України як суверенної, незалежної, демократичної, соціальної й правової держави, її сталого економічного розвитку;

- утвердження провідного місця України в системі міжнародних відносин, зміцнення міжнародного авторитету держави;
- підтримка зміцнення ролі міжнародного права в міжнародних відносинах, забезпечення дотримання та виконання чинних, вироблення нових принципів і норм міжнародного права;

Рис. 1. Класифікація національних інтересів України
Джерело: [11, с. 267].

– запобігання конфліктам у регіонах, що межують з Україною, та врегулювання наявних конфліктів;

– забезпечення захисту прав й інтересів громадян і юридичних осіб України за кордоном;

– забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір із метою набуття членства в Європейському Союзі;

– підтримка розвитку торговельно-економічного, науково-технічного та інвестиційного співробітництва України з іноземними державами на засадах взаємної вигоди;

– забезпечення з метою повноцінного економічного розвитку, підвищення добробуту народу інтеграції економіки України у світову економічну систему;

– розширення міжнародного співробітництва з метою залучення іноземних інвестицій, новітніх технологій та управлінського досвіду в національну економіку в інтересах її реформування, модернізації та інноваційного розвитку [12].

Отже, основними напрямками вітчизняної економічної дипломатії є підтримка розвитку торговельно-економічного, інвестиційного співробітництва України з іноземними державами на засадах взаємної вигоди; розширення міжнародного співробітництва з метою залучення іноземних інвестицій у національну економіку.

В Україні досягнення цілей економічної дипломатії здійснюється за допомогою діяльності таких органів державної влади:

1) Президента України і його адміністрації;

2) Верховної Ради України (провідна роль у сфері економічної дипломатії у Верховній Раді належить Комітету у закордонних справах. Комітет приділив велику увагу підготовці проекту Закону України «Про дипломатичну службу», який прийнято 07.06.2018);

3) Кабінету Міністрів України, якого представляють Міністерство закордонних справ та Міністерство економічного розвитку і торгівлі (при МЗС України діє Рада експортерів та інвесторів. Основними завданнями роботи Ради є сприяння участі українських підприємств у тендерах та конкурсах, реалізації інфраструктурних й інвестиційних проєктів за кордоном, участі у виставкових заходах та форумах, що сприяє розвитку міжнародної виробничої кооперації вітчизняних підприємств, збільшенню обсягів українського експорту й просуванню комерційних інтересів вітчизняних компаній на світових ринках [13];

4) відділи з економічних питань у складі закордонних дипломатичних установ, які забезпечують моніторинг основних тенденцій на світовому

фінансово-економічному, енергетичному, аграрному, валютному ринках, заходів, які вживаються урядами інших держав щодо імпорту товарів на ринки відповідних країн, походженням у тому числі й з України, міжнародного досвіду регулювання різних сфер господарської діяльності, взаємодії державного та приватного секторів у найважливіших галузях, реагування урядів інших країн на глобальні виклики світової економічної, фінансової та торговельної систем [14].

Погоджуємося з думкою вітчизняних дослідників, що система представництва національних економічних інтересів України за кордоном нині перебуває на стадії формування. Україні доцільно розвинути наявну практику економічних відділів дипломатичних представництв за кордоном за рахунок низки інституційних та організаційних кроків. А саме:

1) треба посилити інформаційну та кадрову співпрацю між МЗС і Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України з метою координації конкретної діяльності таких відділів і кадрового забезпечення фахівцями з Мінекономіки;

2) потрібно наповнити реальним змістом та забезпечити фінансування проєкту експортно-кредитного агентства, на можливість якого могли б спиратися торгові представники України за кордоном.

3) у співпраці з торговельно-промисловими палатами й бізнес-асоціаціями варто розробити механізм представлення економічних інтересів міст і регіонів України за кордоном із метою розвитку туризму, реалізації місцевого промислового потенціалу та залучення іноземних інвестицій у локальні інфраструктурні проєкти [15].

Рівень ефективності економічної дипломатії суттєво залежить від вибору обраної моделі економічної дипломатії. Єдиної універсальної моделі побудови економічної дипломатії не існує, оскільки кожна держава самостійно визначає пріоритети розвитку власної соціально-економічної системи. Аналізуючи досвід держав світу, можемо виділити:

– держави, у яких провідне місце в економічній дипломатії відіграють міністерства закордонних справ, а саме: Бельгія, Греція, Грузія, Данія, Македонія та Україна (принаймні щодо формального розподілу);

– країни, де досягнення цілей економічної дипломатії делеговані зовнішньополітичному й зовнішньоекономічному відомствам – Австралія, Канада, Велика Британія;

– функції економічної дипломатії реалізуються діяльністю спеціально створених структур (департаменти, директорати) – Іспанія, Ізраїль [16].

Отже, країни використовують різні моделі організації офіційної економічної дипломатії. Так, система економічної дипломатії Франції застосовує ієрархічну модель, яка передбачає, що лише Міністерство закордонних справ (МЗС) або інше профільне міністерство бере на себе функцію головного координатора комплексу дій із розвитку економічних зв'язків і забезпечення економічних інтересів країни на міжнародному рівні. Чітка ієрархія такої моделі полягає в тому, що саме цей координаційний центр визначає стратегію й тактику співпраці з органами виконавчої влади, урядовими та неурядовими організаціями, підприємствами й компаніями в країні перебування дипломатичної місії.

Гетерархічна модель, що використовується в США, натомість передбачає, що МЗС або інша уповноважена установа користується послугами третіх осіб чи організацій для виконання конкретних завдань і є лише контролером ситуації в країні перебування дипломатичної місії. Зокрема, за потреби делегуються певні повноваження й даються завдання агентствам із просування експорту, проведення маркетингових досліджень, формування попиту, залучення інвестицій, тощо. Такі агенції успішно діють в інтересах уряду США за кордоном і фінансуються з державного бюджету. Маються на увазі, зокрема, агентства з просування експорту (англ. *export promotion agencies, EPA*) та агентства із заохочення інвестицій (англ. *Investment promotion agencies, IPA*). Ще більш чітко організована робота в країнах, де створені Міністерства економічної дипломатії, які фахово, з урахуванням світового досвіду, займаються всім спектром питань своєї компетенції [17, с. 69].

За роки незалежності Україна отримала досвід організації роботи в галузі економічної дипломатії за різними моделями:

- концентрації зовнішньоекономічної роботи в Міністерстві зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі;
- передання функцій такого спеціалізованого міністерства до складу єдиного Міністерства економіки;
- передачі координуючих функцій і функцій управління торговельно-економічними місіями за кордоном (перетвореними на відділи економічних радників) Міністерству закордонних справ України [18].

3. ВИСНОВКИ Й ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, економічна дипломатія активно використовується для відстоювання національних економічних інтересів за кордоном та підтримки їх усередині держави в контактах із зарубіжними партнерами. У результаті проведеного дослідження проаналізували, що напрямами

вітчизняної економічної дипломатії є підтримка розвитку торговельно-економічного, інвестиційного співробітництва України з іноземними державами на засадах взаємної вигоди; розширення міжнародного співробітництва з метою залучення іноземних інвестицій у національну економіку. Установили, що економічна дипломатія перебуває в постійному процесі реформування. В останні роки зросло нормативно-правове забезпечення економічної діяльності зовнішньополітичних інститутів України, що підвищує позитивний імідж країни на міжнародній арені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Stephen, Woolcock, Nicholas, Bayne (2015). *The New Economic Diplomacy: Decision-Making and Negotiating in International Economic Relations (G8 & Global Governance S.)*. Ashgate Publishing Ltd. UK, 2005, 314 p.
2. Барановська, В. М. (2012). Роль економічної дипломатії у зовнішньоекономічній діяльності країни. *Економіка та держава*, № 2, с. 24–25.
3. Вергун, В. А. (2008). Економічна дипломатія в системі чинників міжнародної конкурентоспроможності України. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*, № 74, ч. 1, с. 150–154.
4. Грущинська, Н. М. (2017). Реалізація економічної дипломатії в системі сучасних міжнародних відносин: потенціал креативності та традиційні підходи. *Зовнішня політика і дипломатія: традиції, тренди, досвід*, вип. 24, ч. 3, с. 86–92.
5. Мамалига, О. О. Трансформація економічної дипломатії в міжнародних економічних відносинах. URL: http://tppe.econom.univ.kiev.ua/data/2015_30/ (дата звернення: 19.04.2021).
6. Тихончук, Л. Х. (2018). Трансформація функцій державного управління в сфері регулювання міжнародної економічної діяльності. *Державне управління: удосконалення та розвиток*, № 6. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1258> (дата звернення: 24.04.2021).
7. Шаров, О. М. (2019). Економічна дипломатія: основи, проблеми та перспективи: монографія. Національний інститут стратегічних досліджень. Київ: НІСД, 560 с.
8. Чугаєнко, Ю. О. (2013). Економічна дипломатія в системі управління зовнішньоекономічною діяльністю держави. *Актуальні проблеми економіки*, № 3 (141), с. 59–69.
9. *Закон України про основи національної безпеки України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964-15> (дата звернення: 24.09.2021).
10. *Економічна безпека держави: сутність та напрями формування*: монографія (2009) / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, С. М. Макуха та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. Л. С. Шевченко. Харків: Право, 312 с.
11. Фліссак, К. А. (2013). *Економічна дипломатія*: навч. посіб. Тернопіль: «Новий колір», 440 с.
12. *Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 1 липня 2010 р.* № 2411-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> (дата звернення: 24.09.2021).
13. *Рада експортерів та інвесторів при МЗС України*. URL: <https://mfa.gov.ua/pro-ministerstvo/struktura/rada-eksporteriv-ta-investoriv-pri-mzs-ukrayini> (дата звернення: 24.09.2021).

14. *Відділи з економічних питань у складі закордонних дипломатичних установ України*. URL: <http://old.mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/economic-sectors-abroad> (дата звернення: 24.09.2021).

15. Петюр, Р., & В'юненко, А. (2020). Торговельні представництва в системі економічної дипломатії України. *Науково-теоретичний альманах «Грані»*, 23 (9), 15–25. doi: 10.15421/172081

16. Шаров, О. М. *Іноземний досвід у галузі економізації зовнішньої політики*. URL: <http://ufra.org.ua/blog/3844> (дата звернення: 05.09.2021)

17. Вергун, В. А. (2010). *Економічна дипломатія*: навч. посіб. Київ: Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 303 с.

18. Щодо шляхів вдосконалення організації роботи в галузі економічної дипломатії: стратегічні аспекти. *Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: <http://old.niss.gov.ua/articles/975/> (дата звернення: 24.09.2021).

ECONOMIC DIPLOMACY OF UKRAINE AS A TOOL FOR ENSURING NATIONAL INTERESTS

The concept of «economic diplomacy» is considered. The classification of national interests of Ukraine is highlighted. The provisions on determining the political and economic goals of economic diplomacy in accordance with the Law of Ukraine «On the Principles of Domestic and Foreign Policy» as of July 1, 2010 №2411-VI are revealed. The directions of domestic economic diplomacy are analyzed: support for the development of trade, economic and investment cooperation of Ukraine with foreign countries on the basis of mutual benefit; expansion of international cooperation in order to attract foreign investment into the national economy. It is determined that in Ukraine the achievement of the goals of economic diplomacy is carried out through the activities of the following public authorities: the President of Ukraine and his administration; The Verkhovna Rada of Ukraine (the leading role in the field of economic diplomacy in the Verkhovna Rada belongs to the Committee on Foreign Affairs); the Cabinet of Ministers of Ukraine; economic affairs departments within foreign diplomatic missions.

It was emphasized that Ukraine should develop the existing practice of economic departments of diplomatic missions abroad through a number of institutional and organizational steps. The following models of organization of economic diplomacy are studied: countries in which the leading place in economic diplomacy is played by the Ministries of Foreign Affairs, namely Belgium, Greece, Georgia, Denmark, Macedonia and Ukraine (at least in terms of formal distribution); countries where the achievement of the goals of economic diplomacy is delegated to foreign policy and foreign economic agencies – Australia, Canada, Great Britain; the functions of economic diplomacy are carried out by the activities of specially created structures.

The author summed up that Ukraine, like most countries of the world, uses different models of organization of official economic diplomacy, namely: concen-

tration of foreign economic work in the Ministry of Foreign Economic Relations and Trade; transfer of the functions of such a specialized ministry to the single Ministry of Economy; transfer of coordinating functions and functions of management of trade and economic missions abroad (transformed into departments of economic advisers) to the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine.

Key words: economic diplomacy, national interests of Ukraine, goals of economic diplomacy, model of economic diplomacy.

REFERENCES

1. Stephen, Woolcock, Nicholas, Bayne (2005). *The New Economic Diplomacy: Decision-Making and Negotiating in International Economic Relations (G8 & Global Governance S.)*. Ashgate Publishing Ltd. UK, 314 p.
2. Baranovska, V. M. (2012). Rol ekonomichnoi dyplomatii u zovnishnoekonomichnii diialnosti krainy. *Ekonomika ta derzhava*, № 2, p. 24–25.
3. Verhun, V. A. (2008). Ekonomichna dyplomatiia v systemi chynnykiv mizhnarodnoi konkurentospromozhnosti Ukrainy. *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*, № 74, 1, p. 150–154.
4. Hrushchynska, N. M. (2017). Realizatsiia ekonomichnoi dyplomatii v systemi suchasnykh mizhnarodnykh vidnosyn: potentsial kreatyvnosti ta tradytsiini pidkhody. *Zovnishna polityka i dyplomatiia: tradytsii, trendy, dosvid*. 24, 3, p. 86–92.
5. Mamalyha, O. O. *Transformatsiia ekonomichnoi dyplomatii v mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosynakh*. URL: http://tppe.econom.univ.kiev.ua/data/2015_30/ (data zvernennia: 19.04.2021).
6. Tykhonchuk, L. Kh. (2018). Transformatsiia funktsii derzhavnogo upravlinnia v sferi rehuliuвання mizhnarodnoi ekonomichnoi diialnosti. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, № 6. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1258> (data zvernennia: 24.04.2021).
7. Sharov, O. M. (2019). *Ekonomichna dyplomatiia: osnovy, problemy ta perspektyvy: monohrafiia*. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. Kyiv: NISD, 560 p.
8. Chuhaienko, Yu. O. (2013). Ekonomichna dyplomatiia v systemi upravlinnia zovnishnoekonomichnoiu diialnistiu derzhavy. *Aktualni problemy ekonomiky*, № 3 (141), p. 59–69.
9. *Zakon Ukrainy pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964-15> (data zvernennia: 24.09.2021).
10. *Ekonomichna bezpeka derzhavy: sutnist ta napriamy formuvannia: monohrafiia* / L. S. Shevchenko, O. A. Hrytsenko, S. M. Makukha ta in.; za red. d-ra ekon. nauk, prof. L. S. Shevchenko. Kharkiv: Pravo, 2009, 312 p.
11. Flissak, K. A. (2013). *Ekonomichna dyplomatiia*. Navch. posib. Ternopil: «Novyi kolir», 440 p.
12. *Zakon Ukrainy «Pro zasady vnutrishnoi i zovnishnoi polityky» vid 1 lypnia 2010 r.* № 2411-VI URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> (data zvernennia: 24.09.2021).
13. Sait Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy. *Rada eksporteriv ta investoriv pry MZS Ukrainy*. URL: <https://mfa.gov.ua/pro-ministerstvo/struktura/rada-eksporteriv-ta-investoriv-pri-mzs-ukrayini> (data zvernennia: 24.09.2021).

14. Sait Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy. *Viddily z ekonomichnykh pytan u skladi zakordonnykh dyplomatychnykh ustanov Ukrainy*. URL: <http://old.mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/economic-sectors-abroad> (data zvernennia: 24.09.2021).

15. Petiur, R., & Viunenko, A. (2020). Torhovelni predstavnytstva v systemi ekonomichnoi dyplomatii Ukrainy. *Naukovo-teoretychnyi almanakh «Hrani»*, 23 (9), 15–25. doi: 10.15421/172081

16. Sharov, O. M. *Inozemnyi dosvid u haluzi ekonomizatsii zovnishnoi polityky*. URL: <http://ufpa.org.ua/blog/3844> (data zvernennia: 05.09.2021)

17. Verhun, V. A. (2010). *Ekonomichna dyplomatiia: navchalnyi posibnyk*. Kyiv: Vydavnycho-polihrafichnyi tsentr «Kyivskyi universytet», 303 p.

18. Sait Natsionalnyoho instytutu stratehichnykh doslidzhen. Shchodo shliakhiv vdoskonalennia orhanizatsii roboty v haluzi ekonomichnoi dyplomatii: stratehichni aspekty. *Analitychna zapyska*. URL: <http://old.niss.gov.ua/articles/975/> (data zvernennia: 24.09.2021).

Матеріал надійшов до редакції 11.07.2021 р.

УДК: 339.923

Ірина Скороход,

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри міжнародних економічних відносин та управління проектами, Волинський національний університет імені Лесі Українки, ORCID ID 0000-0001-8628-3715, Iryna.Skorohod@vnu.edu.ua;

Вікторія Кондратюк,

студентка 2 курсу магістратури, Волинський національний університет імені Лесі Українки, ORCID ID 0000-0002-9386-2392, viktoriakondratuk16@gmail.com, DOI 10.29038/2524-2679-2021-02-232-242

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ СТРАТЕГІЙ ТНК В УМОВАХ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

У статті досліджено особливості діяльності ТНК Walmart, щорічний продаж якого у всьому світі перевищує доларову вартість усіх економік Австрії, Норвегії та Саудівської Аравії, Microsoft, яка пропонує програмне